

AKADEMİ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

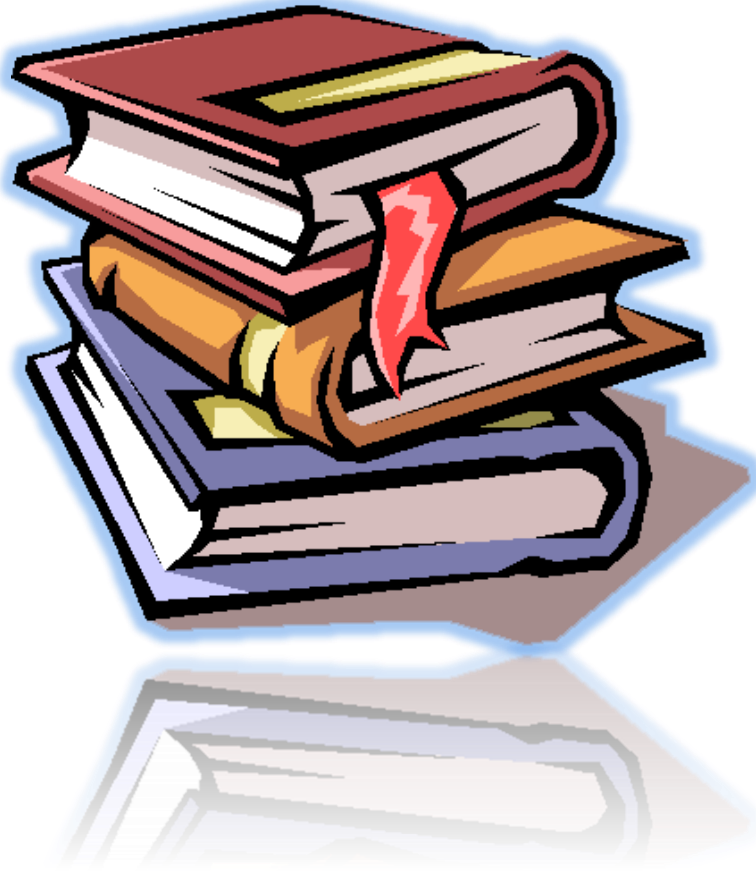
KONU ADI : 2/ İş Sağlığı ve Güvenliği Kavram ve Kuramlarının Gelişimi
HAZIRLAYAN: YORUM AKADEMİ

Sıra No / Konu	2/ İş Sağlığı ve Güvenliği Kavram ve Kuramlarının Gelişimi
Konunun genel amacı	Katılımcılara, istatistiki veriler ve karşılaştırmalarla dünyada ve Türkiye’deki iş sağlığı ve güvenliği durumu hakkında temel bilgiler kazandırmaktır. .
Öğrenme hedefleri	➤ Bu dersin sonunda katılımcılar; ➤ İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramını tanımlar ➤ İş Sağlığı ve Güvenliğinin Türkiye’deki ve Dünyadaki Tarihsel Gelişimini özetler
Konunun alt başlıkları	• İSG’nin Dünya’daki tarihsel gelişimi • iSG’nin Türkiye’deki tarihsel gelişimi

Eğitimin Amacı

Katılımcılara, istatistiki veriler ve karşılaştırmalarla dünyada ve Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği durumu hakkında temel bilgiler kazandırmaktır.

Öğrenim Hedefleri

- • İSG'nin Dünya'daki tarihsel gelişimi,
- • İSG'nin Türkiye'deki tarihsel gelişimi,

İş Sağlığı Kavramı

Çalışanların sağlıklarını **sosyal, ruhsal ve bedensel** olarak en üst düzeyde tutmak, Çalışma koşullarını ve üretim araçlarını **sağlığa uygun hale getirmek**, Çalışanları zararlı etkilerden koruyarak **işin ve çalışanın birbirine uyumunu** sağlamak, üzere kurulmuş bir tıp dalıdır.

İş Sağlığı - Amaç

Meslek hastalıklarını önlemek,

Bunun için:

- Çalışanlara sağlıklı bir çalışma ortamı sunmak,
- Çalışma koşullarının olumsuz etkilerinden onları korumak,
- İş ve işçi arasında mümkün olan en iyi uyumu sağlamak,
- İşyerlerindeki sağlık yönünden riskleri tamamen ortadan kaldırmak ya da doğabilecek zararları en aza indirebilmektir.

İş Güvenliği Kavramı

İşçilerin iş kazalarına uğramalarını önlemek amacıyla güvenli çalışma ortamını oluşturmak için alınması gereken önlemler dizisidir.

İş Güvenliği - Amaç

İş Kazalarını önlemek,

Bunun için:

- Çalışanlara güvenli bir çalışma ortamı sunmak,
- Çalışma koşullarının olumsuz etkilerinden onları korumak,
- İş ve işçi arasında mümkün olan en iyi uyumu sağlamak,
- İşyerlerindeki güvenlik yönünden riskleri tamamen ortadan kaldırmak ya da doğabilecek zararları en aza indirebilmektir.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- Bugünkü anlamda İSG olarak tanımlanabilecek çalışmalar, ilk olarak köleci toplumlardan **eski Roma'da (İTALYA)** gözlenmiştir. Ünlü tarihçi **Heredot** ([MÖ 484](#) - [MÖ 425](#)) ilk kez çalışanların verimli olabilmesi için yüksek enerjili besinlerle beslenmeleri gerektiğine değinmiştir.
- Atina'lı ünlü filozof Sokrates (M.Ö. 469-399), o dönemdeki çalışanları tanımlarken “el işi yapmanın onursuz bir uğraşı olduğunu, kimsenin bu işlerde çalışanlarla arkadaşlık etmek istemediğini, hatta kentli birisi için bu tarz çalışmanın yasal olmadığını” ifade etmiştir.
- Sokrates'in öğrencisi ve arkadaşı olan **Platon**'un (Eflatun; M.Ö. 428-348) zanaatkârların çalışma koşullarından kaynaklanan sorunlarına işaret ettiği bilinmektedir.
- Platon'un öğrencisi olan ünlü bilgin **Aristo** (M.Ö. 384-322) ise koşucularda gözlediği bazı sorunları tarif etmiş, gladyatörlerin beslenmesi için dikkat edilmesi gereken konulara işaret etmiştir.
- M.Ö. 370 yıllarında **Hipokrat**, kurşunun zararlı etkilerini ortaya koyduğu bir çalışma yapmıştır.
- M.Ö. 200 yıllarında Hipokrat'ın çalışmalarını daha da geliştiren **Nicander**, kurşun koliği ve kurşun anemisini incelemiş ve tanımlamıştır.
- M.S. 23-79 yıllarında yaşamış olan **Pliny** de tozlu yerlerde çalışmanın risklerine işaretler, tozlu işyerlerinde çalışanlar arasında öksürük, nefes darlığı gibi belirtilerin görüldüğünü belirtmiştir. Çalışma ortamındaki tehlikeli tozlara karşı çalışanların maske yerine geçmek üzere başlarına torba geçirmelerini önermiştir.

DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- Roma İmparatorluğu döneminde toksikoloji oldukça ilerlemiş, birçok bitkisel zehir, arsenik ve arsenik asidi tuzlar bulunmuştur. **Dioscorides** (MS 40 – 90) ise zehirleri bitkisel, hayvansal ve mineral kaynaklı olmak üzere üçe ayırmış ve bu ayırım yüzyıllar boyunca kullanılmıştır.
- **Juvenal** (M.S. 60-140) ise, demircilerde görülen göz hastalıklarının işten kaynaklandığını, sürekli ayakta çalışanlarda varis oluşabileceğini açıklamıştır.
- **Galen** (M.S. 130- 201) ise, madenciler, kimyacılar, terziler, balıkçılar, çiftçiler ile metalürji alanında, dericilikte ve imalat işlerinde çalışanlarda görülen ve bir kısmı daha önce Hipokrat tarafından da tanımlanmış olan çeşitli hastalıklara işaret etmiştir.
- 1473 yılında kuyumcularla ilgili bazı hastalıkları inceleyen **Urlich Ellenbrong**, yalnızca izlenimlerini bildirmekle yetinmiştir.
- Alman hekim **Paracelsus** (1493-1541), Tirol maden işletmelerinde işyeri hekimi olarak çalışırken Dünya’da ilk iş hekimliği kitabı olan “**De Morbis Metallicis**” adlı eserini yazmıştır. Kitapta maden işletmelerinin çeşitli bölümlerinde çalışan işçilerdeki bulguları derlemiştir. Kitabında pnömokonyoz, zehirler, doz ve organizma ilişkisi gibi konularda, bir kısmı halen geçerliliğini koruyan teoriler geliştirmiştir.
- **Agricola** (1494-1555) ise, zehirler, etkileri, korunma önlemleri ve iş kazaları konusu üzerinde çalışmış; madenlerde çalışan işçileri gözlemleyerek derlediği bilgileri “**De Re Metallica**” adlı eserinde toplamıştır.

DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- İSG'nin başlangıcı; kaynaklara göre M.Ö. 370 yıllarındaki **Hipokrat**'ın kurşunun zararlı etkilerini ortaya koyduğu çalışmasına dayandırılabilceği gibi, daha yaygın kabul gören diğcr bir yaklaşım olan 16. ve 17. yüzyıllarda (1633 – 1714) İtalyan **Bernardino Ramazzini**'nin iş sağlığına ilişkin bilimsel çalışmaları da sayılabilir.
- İSG konusunun bilimsel esaslara dayanılarak ele alınması, İtalya'da 17.yüzyılda Bernardino Ramazzini tarafından gerçekleştirilmiştir. Bernardino Ramazzini, kendi tecrübe ve bulgularına dayanarak bir de meslek hastalıkları kitabı yazmış ve işçi sağlığının kurucusu olarak tarihe geçmiştir. Uzun incelemeler sonucu 1713 yılında yayınladığı **“De Morbis Artificum Diatriba”** isimli kitabında özellikle iş kazalarını önlemek için, iş yerlerinde koruyucu güvenlik önlemlerinin alınmasını önermiştir. Ramazzini, lağım çukurunu (foseptik) boşaltan bir işçinin çalışmasını anlatmıştır. İşçinin bu işi yaparken çok hızlı çalıştığını gözlediğinde neden bu kadar hızlı çalıştığını sormuş, biraz daha yavaş çalışmasını önermiştir. Ancak işçi, bu işi yaparken gözlerinin sulandığını ve çok acıdığını söyleyerek, bir an önce işi bitirip evine gideceğini ve karanlık bir odada gözlerini kapayıp yatarak dinleneceğini ifade etmiştir. Daha sonra Ramazzini o kentte çok sayıda kör insana rastladığını, yaptığı görüşmede de bu kişilerin foseptik temizleme işi yaptıklarını öğrendiğini belirtmiştir.
- Günümüzde hastalardan öykü alınırken kişinin mesleğinin sorulması, Ramazzini'nin öğüdüne dayalıdır. Hatta Ramazzini, hastalığın, kişinin işi ile ilişkili olabileceği düşünüldüğünde **“ayrıntılı meslek öyküsü”** alınmasını da önermektedir

DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- **Sanayi devrimi:** Onaltıncı yüzyılın sonlarında bir grup mülteci, Belçika'nın Antwerp kentinden İngiltere'ye göç ederek pamuklu dokuma üretimini bu ülkeye taşıdılar. Uzunca bir zaman ev üretimi şeklinde yapılan dokumacılık işleri, buharın keşfinden sonraki dönemde yeni oluşan fabrikalarda yapılmaya başlandı. Onsekizinci yüzyılın ikinci yarısında buharın keşfi ile birlikte çalışma hayatında önemli gelişmeler ve değişiklikler meydana gelmiştir. Çalışma hayatında gözlenen bu değişikliklerin sosyal ve ekonomik açıdan da çok önemli yansımaları olmuştur. Buharın keşfi ile başlayan ve toplumların her kesiminde sosyal, ekonomik ve sağlıkla ilgili alanlarda yaşanan gelişme ve değişikliklerin tümü “sanayi devrimi” olarak adlandırılır.
- **Dr. Percival Pott (1714-1788)** İngiltere’de baca temizliği işinde çalışan çocuklarda, ileri yaşlarda **skrotum kanserinin** sık görüldüğüne işaret etmiştir. Bugünkü bilgilerin ışığında kömürün yanması sonucunda oluşan polisiklik hoş kokulu hidrokarbonların bu hastalığa yol açtığı bilinmektedir. Ancak, henüz hastalıkların nedenleri konusundaki bilgilerin çok yetersiz olduğu yıllarda (1775) bu gözlemin yapılmış olması iş sağlığı alanında olduğu kadar, epidemiyoloji bilimi ve kanser epidemiyolojisi alanında da önemli bir değerlendirmedir. Percival Pott’un bu saptamayı yapmasından 150 yıl kadar sonra 1932 yılında bu kanserin nedeni olan 1,2 dibenz antrasen, ilk kimyasal kanserojen madde olarak tanımlanmıştır.. Dr. Pott, sonraları kraliçe tarafından “Sir” ünvanı ile ödüllendirilmiştir.
- **Tissot:** 18. yüzyılda ilk defa hastanelerde meslek hastalıklarının tedavi edilmesi için özel bölümler kurulmasını önermiştir.

DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- Dr. Percival Pott'un skrotum kanseri konusundaki gözlemi üzerine **1788** yılında İngiltere'de "**Baca Temizleyenlerin ve Çıraklarının**" çalışma koşullarını düzenleyen bir yasa çıkarılmıştır. Bu yasada, baca temizleme işinde **en küçük çalışma yaşı 8 yıl** olarak belirlenmiş, ustanın, çırağını istismar etmemesi öğütlenmiş ve çırakların en seyrek haftada bir kez olmak üzere katran ve kirlilikten arınmalarını sağlamak amacı ile yıkanması önerilmiş ve bu amaçla gerekli düzenlemelerin yapılması gereğine işaret edilmiştir. Sonraki yıllarda (1819 yılında) çıkarılmış olan bir başka yasa, çıraklar dışındaki çalışanları da kapsamaktaydı ve en küçük çalışma yaşını **9 yıl** olarak belirlemişti.
- Fransa ve İngiltere'de bu yıllarda bir takım aydın fikirli ve ileri görüşlü fikir adamlarının müdahalesi ile **çalışma hayatına ilişkin bazı düzenlemeler ve düzeltmeler yapılmıştır**. Bu ileri görüşlü kişiler arasında, Fransa'da (1789 yılındaki Fransız Devriminin de öncülerinden olan) Voltaire, J. J. Rousseau, İngiltere'de de bir fabrika sahibi olan **Robert Owen, Robert Peel, Michael Sadler, Anthony Ashley Cooper, Charles Turner Thackrah, Thomas Percival** gibi aydın kişiler ve hekimler sayılabilir.
- 1740 ile 1804 yılları arasında yaşayan hekim **Thomas Percival**, genç işçilerin çalışma saat ve koşulları ile ilgili olarak bir rapor hazırlamıştır. Bu rapor bir işveren ve parlamenter olan Sir Robert Peel'i etkilemiş ve parlamentoda girişimlerde bulunarak **1802** yılında "**Çırakların Sağlığı ve Morali**" adlı yasanın çıkarılmasını sağlamıştır. **İSG ile ilgili olarak İngiltere'de çıkartılan bu ilk yasa** çalışma saatini **günde 12 saat** olarak sınırlamış, işyerlerinin havalandırılmasını öngörmüştür. 1847 yılında çıkarılan "**On Saat Yasası**" ile çalışma saatleri tekrar sınırlandırılmıştır.

DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- 1832 yılında **Michel Sadler** parlamentoya yeni bir yasa önerisi getirmiş. Bu çalışmalar sonucunda; 1833 yılında çıkarılan “**Fabrikalar Kanunu**” ile çocukların çalışmaya başlamadan önce bir hekim muayenesinden geçirilmesi, fizik yapı itibarıyla **10 yaşını doldurmuş** olduğu ve çalışmasına herhangi engel olmadığı konularının hekim tarafından değerlendirilmesi koşulları gündeme gelmiştir. Bu uygulama bir anlamda **işe giriş muayenelerinin ilk örnekleri** olarak değerlendirilebilir.
- İlk çalışma yasalarının yanı sıra, ilk uluslararası çalışmalar da, aynı dönemde yürütülür. **1840 yılında Daniel Legrand** adlı bir İsviçreli işveren, Orta Avrupa ülkeleri için geçerli olacak yasaların çıkarılması önerisini, İsviçre ve Fransız yönetimleri ve Alman Gümrük Birliği’ne bildirir. Atılan bu ilk adım, 1890 yılında toplanan Berlin Konferansında amacına ulaşır. Berlin Konferansı’nda çocukların işe alınma yaşları ve çalışma sürelerinin sınırlandırılması ile İSG’ne ilişkin olmak üzere, dilek niteliğinde ortak kararlar alınır.
- **Edwin Chadwick** (1800-1884) 4 yıllık bir uğraşı sonunda **1842** yılında “**Çalışanların Çevre Sağlığı Koşulları**” adlı bir rapor (Report on the Sanitary Conditions of the Labouring Population in Great Britain) hazırlamıştır. Chadwick bu raporda insanların hastalanmalarında çevre ve barınma koşullarının önemine işaret etmiş, çevre koşullarını olumlu hale getirerek bu sorunların önlenebileceğini ifade etmiştir. Bu katkılarından dolayı Edwin Chadwick de **çevre sağlığının kurucusu** olarak kabul edilmiştir.

DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- 19. asrın sonlarında iş hukuku alanında yaşanan gelişmeler, 20. asrın ilk yarısında vuku bulan iki Dünya Savaşının yarattığı savaş ekonomisi nedeniyle önemli ölçüde duraksar. Böylece, bu dönemde işyerlerinde çalışma koşulları ve İSG'ne ilişkin önemli bir ilerleme sağlanamaz. Bu dönemin çalışma hayatı açısından önemli iki önemli gelişmesi; Sovyetler Birliği'nde yaşanan devrim ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) kurulmasıdır. 1919 yılında kurulmuş olan Uluslararası Çalışma Örgütü, ILO, insan haklarının, sosyal adaletin ve çalışma haklarının iyileştirilmesi için çalışan bir Birleşmiş Milletler ihtisas kuruluşudur. Bu örgütün 1946 yılında Birleşmiş Milletler ile imzaladığı anlaşma sonucunda bir uzmanlık kuruluşu olarak kabullenilmesinden sonra gelişmeler daha da hızlanmıştır. **Türkiye ILO'ya 1932 yılında üye olmuştur.** ILO Ankara Ofisi ise 1976 yılında açılmıştır.
- Uluslararası Çalışma Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü (7 Nisan 1948) 'nün de katkılarıyla olumsuz çalışma ve sağlık koşullarının düzeltilmesi amacıyla yasal düzenlemeler ve bilimsel çalışmalarla başlayan bu süreç gelişkin ve kapsamlı bir İSG mevzuatının oluşmasına yol açmıştır.

ÜLKEMİZDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- **TANZİMAT ÖNCESİ DÖNEM**

Tanzimattan önce, XI. ve XII. yy.'dan itibaren kurulmaya başlanan “**Loncalarda**” İSG’ne rastlanmamakla birlikte, yaşlılık nedeniyle dükkanlarına gelemeyen ya da dükkanları kapanan keza, esnaflığın hangi derecesinde olursa olsun tedavisi mümkün olmayan hastalığa yakalanmış olanlara “Tevaün Sandığı” denilen sandıktan yardım yapılırdı. Bu yardım sandıklarının, ülkemizde sosyal güvenliğin ilk nüveleri olduğu söylenebilir.

- **TANZİMAT VE MEŞRUTİYET DÖNEMİ**

- Bu dönemde, çalışma hayatında loncaların, vakıfların, aile içi yardımlaşmanın ve dini kurumların etkisi devam etmekle beraber; en önemli gelişme devletin çalışma yaşamına müdahale etmeye başlamasıdır. İş hukuku, sosyal koruma ve İSG yönünden ilk mevzuatın bu dönemde oluşmaya başladığı görülmektedir.

- **10 Nisan 1845** yılında çıkarılan **Polis Nizamnamesi** ile polise, işçi sınıfıyla ilgili şu görev verilmişti:

Madde 12: İşini ve gücünü bırakıp, sadece kullara iş bıraktırma amacında olan işçi ve işçi türünden kişilerin cemiyet ve toplantılarını ve gene bunun gibi kamu asayişini bozacak her türlü fitne ve fesat cemiyetlerini dağıtıp yok ederek ihtilal olayının önünün kesilmesi işine sarılmak ve sürekli bununla uğraşmak. Bu madde ile kamu düzenini bozucu etkilerin önünün alınması hedeflenmiştir.

- **1863** yılında çıkarılan **Mevadd-ı Madeniyeye Dair Nizamname**; maden işyerlerinin yönetimine ilişkin esasları belirlenmeye çalışılmıştır.

ÜLKEMİZDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- **Dilaver Paşa Nizamnamesi:** Çalışma koşullarının ağırlığı ve çok sayıda işçinin akciğer hastalıklarına yakalanması kömür ocaklarındaki üretimde düşmelerinin neden olduğundan dolayı düşük üretimi artırmak amacıyla **1865** yılında Madeni Hümayun Nazırı Dilaver Paşa tarafından **bir tüzük** hazırlanmıştır. Padişah tarafından onaylanmadığı için bir tüzük niteliği kazanamadığı için Nizamname haline dönüştürülen bu yasal hüküm; çalışma koşullarına ilişkin olarak getirdiği düzenlemeler yanında, **madende bir hekim bulundurulmasını** da hükme bağlamıştır. Bu Nizamname, Ereğli Kömür Havzasında çalışan kömür işçilerinin sosyal ve ekonomik durumunu düzeltmek ve kömür üretimini arttırmak amacı ile çıkarılmıştır. 100 maddeden oluşan bu nizamname aynı zamanda **“Havza-i Fahmiye Teamülnamesi”** olarak da isimlendirilir.
- Bu nizamnamede, işçiye ait dinlenme ve tatil zamanları, barınma yerleri, çalışma saatlerine de yer verilmiştir. Nizamnameye göre, kömür işverenleri işçilere yatacak yer temin etmek zorunda idi. Çalışma süresi **10 saat olarak** saptanmıştı. Ücretlere diğer alacaklara nazaran öncelik tanınmış, nöbetleşe çalışma esası kabul edilmiş, toplu işten çıkarma konusunda işçilerin işsiz kalmalarını önlemek için işletmenin faaliyetine son verilmesini önceden haber vermek zorunluluğu konmuştur. Dilaverpaşa Nizamnamesi, **iş kazalarını önlemek için alınması gerekli iş güvenliği tedbirlerini de belirtmişti.**

ÜLKEMİZDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- **1869 Maadin Nizamnamesi** ile iş güvenliği ilkeleri üzerinde durulmuş ve akit serbestisi ilkesi tanımlanmaya çalışılmıştır. Bununla işçi haklarının korunması ve güvenliği bakımından önemli yenilikler getirilmiştir. İş kazasına uğrayan işçilere ve bunların ölümü halinde ailelerine tazminat isteme hakkı öngörülmüş, objektif sorumluluk esası kabul edilmiştir. Bundan başka, maden işletmecilerini madenlerde gerekli ilaç ve doktor bulundurmakla zorunlu tutmuştur
- **1876’da** çıkarılan **Mecelle**, ilk Türk Medeni Kanunudur. Mecelle, çalışma ilişkilerinin düzenlenmesinde ilkel ve bireyci bir görüş getirmiştir.
- **28 Nisan 1921** tarih ve 114 sayılı **“Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amale Menafi-i Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun”** çıkarılmıştır. Bu yasayla, Zonguldak ve Ereğli kömür bölgesinde üretim sırasında ortaya çıkan ve işletmece terkedilmiş kömür tozlarının açık arttırma yoluyla satılarak elde edilen paraların işçiler lehine kullanılması sağlanmıştı.
- Bu yasadan hemen sonra, Ereğli kömür bölgesi maden işçileri hakkında uygulanmak üzere **10.9.1921** tarih ve 151 sayılı **“Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun”** çıkarılmıştır. Yasa uyarınca kömür işçilerinin çalışma koşullarının düzeltilmesine yönelik hükümler getirilmiştir. Bu yasa uygulanma alanı ve işçilere tanıdığı haklar yönünden sınırlı da olsa, dönemin koşullarına göre, sosyal politika açısından önemli bir adımın başlangıcı olmuştur. Sadece bireysel iş ilişkileri konusunda değil, **sosyal sigortalarla ilgili bazı önemli kurallara** da yer vermiştir. Bu nedenle anılan yasa “ilk mahdut portreli iş kanunumuz” biçiminde nitelendirilmiştir

ÜLKEMİZDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- **CUMHURİYET SONRASI DÖNEM**
- **1926 Tarihli Borçlar Kanunu:** İşverenlerin tehlikeli durumla karşı tedbir almasını, sıhhi çalışma mahalleri ve işçilerin yatması bahis mevzuu olması halinde, sıhhi yatacak yer temini hükümlerini getirmiştir.
- **1930 Tarihli Umumi Hıfzısıhha Kanunu:** 12 yaşından küçük çocukların çalışma yasağı, 12-16 yaşları arasındakilerin 8 saatten fazla çalıştırılma yasağı ve gece saat 20'den sonra çalıştırılmasının yasaklanması hükümlerini getirmiştir. Gebe kadınlar ile ilgili hükümler ve 180. maddesi gereğince de; elliden fazla işçi çalıştıran işyerlerinin hekim çalıştırma hükmünü getirmiştir.
- **1930 Tarihli Belediyeler Kanunu:** İşyerlerinin sağlık açısından teftişinin belediyelerce yapılması hükmünü getirmiştir
- **1932** yılında Türkiye ILO'ya üye olmuştur. **1946** yılında fiili işbirliği başlamıştır.
- **3008** sayılı ilk İş Kanunu **1936** yılında yasalaşmıştır. Bu kanunun özelliği; sermaye ile emek arasında milli menfaatler bakımından bir birlik sağlamak, çalışma şartlarını düzeltmek ve işçi sağlığını korumak gayesini izlemiş olmasıdır. Yasanın, iş ilişkilerine sosyal açıdan yaklaşması, kapsamının dar tutulup fikir işçilerinin uygulama alanı dışında bırakılması ve "Türk milletinin kaynaşmış ve ayrıcalıksız bir kitle olduğu" görüşüyle grev ve lokavtın yasaklanmış olması da özellikleri arasında gösterilebilir. 148 maddeden oluşmaktadır.
- **07 Haziran 1945'te Çalışma Bakanlığı** kurulmuştur.

ÜLKEMİZDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- Sosyal sigorta kolları ile ilgili ilk kanun; **27.06.1945** tarihli, **4772** sayılı **İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu**'dur. Bu Kanunun 1945 yılında yürürlüğe girmesi ile İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası uygulanmaya başlamıştır. Anılan Kanuna paralel olarak **16.07.1945** tarihinde **4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu** çıkarılmıştır.
- **1947** tarih ve **5018 sayılı “İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun”** un yürürlüğe girmesi ile sendikalaşma hareketinde de bir gelişme müşahade edilmiştir.
- **1950** tarih ve 5521 sayılı **“İş Mahkemeleri Kanunu”** çıkarılmıştır.
- **20.07.1961**'de **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası** yürürlüğe girmiştir.
- **17.07.1964** tarihinde **506 sayılı sosyal sigortalar kanunu** yürürlüğe girmiştir.
- **1967** tarihinde **931 sayılı İş Kanunu** çıkarılmıştır
- 931 sayılı Kanunun usul yönünden Anayasa Mahkemesi tarafından bozulması üzerine bu kanun değişiklik yapılmadan **1971** yılında **1475 sayılı İş kanunu** olarak yürürlüğe konulmuştur. 10 Bölüm ve 112 maddeden oluşan 1475 sayılı İş Kanunu ve bu bağlamda çıkarılan Tüzük ve Yönetmelikler ile İSG mevzuatı olarak kapsamlı hale getirilmiştir.
- **22.05.2003** tarihli **4857 sayılı “İş Kanunu”**, AB'ne girmek için müzakere sürecini başlatan ülkemizin çalışma mevzuatını AB'ne yakınlaştırmak; aynı zamanda uluslararası rekabet ortamının gereklerini karşılamak üzere tasarlanıp yürürlüğe konmuştur. Çalışma hayatını yeniden düzenleyen 4857'nin çok sayıda hükmü İSG ile ilgilidir.
- **30.06.2012** tarihinde **6331 sayılı iş yasası** yürürlüğe girmiştir.

(23 MAYIS 2015 – İşyeri Hekimliği)

Soru No: 33

İngiltere’de baca temizliği işinde çalışan çocuklarda ileri yaşlarda skrotum kanserinin sık görüldüğüne dikkat çeken hekim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edwin Chadwick
- B) Bernardino Ramazzini
- C) Georgius Agricola
- D) Percival Pott
- E) William Farr

(23 MAYIS 2015 – İşyeri Hekimliği)

Soru No: 33

İngiltere’de baca temizliği işinde çalışan çocuklarda ileri yaşlarda skrotum kanserinin sık görüldüğüne dikkat çeken hekim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edwin Chadwick
- B) Bernardino Ramazzini
- C) Georgius Agricola
- D) Percival Pott
- E) William Farr

(Doğru Cevap: D)

(23 MAYIS 2015 – DSP)

Soru:Aşağıdakilerden hangisi 18. yüzyılda ilk defa hastanelerde meslek hastalıklarının tedavi edilmesi için özel bölümler kurulmasını önermiştir?

- A)Tissot
- B) Vauban
- C)Belidor
- D)Patissier
- E)Jackuard

(23 MAYIS 2015 – DSP)

Soru:Aşağıdakilerden hangisi 18. yüzyılda ilk defa hastanelerde meslek hastalıklarının tedavisi için özel bölümler kurulmasını önermiştir?

- A) Tissot
- B) Vauban
- C) Belidor
- D) Patissier
- E) Jackuard

(DOĞRU CEVAP:A)

(23 MAYIS 2015 – DSP)

Soru:İş sağlığı ve Güvenliği Konusunda İlk Çalışmalar Hangi Ülkede yapılmıştır.

- A)Almanya
- B)Hollanda
- C)İngiltere
- D)Fransa
- E)İtalya

(23 MAYIS 2015 – DSP)

Soru:İş sağlığı ve Güvenliği Konusunda İlk Çalışmalar Hangi Ülkede yapılmıştır.

- A)Almanya
- B)Hollanda
- C)İngiltere
- D)Fransa
- E)İtalya

(DOĞRU CEVAP:E)

- **1. Doktorlara, hastalarından öykü alırken onların mesleklerini de sormalarını öğütleyen ve işsağılığı ve güvenliğıinin kurucusu olarak değeriendirilen hekim aşığıdakilerden hangisidir?**

(Ekim 2012 C Sınıfı)

A) Hipokrat

C) Ramazzini

B) İbn-i Sina

D) Paracelsus

- **1. Doktorlara, hastalarından öykü alırken onların mesleklerini de sormalarını öğütleyen ve iş sağlığı ve güvenliğinin kurucusu olarak değerlendirilen hekim aşağıdakilerden hangisidir?**

(Ekim 2012 C Sınıfı)

A) Hipokrat

C) Ramazzini

B) İbn-i Sina

D) Paracelsus

- **2. İş sağlığı ve güvenliği (İSG) kavramı ile kuralların tarihsel gelişimi sürecine ilişkin olarak aşağıdaki önermelerden hangisi yanlıştır?**

(Temmuz 2011 B Sınıfı)

- A) Ülkemizde Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki ilk iş sağlığı ve güvenliği kuralları dizisi Polis Nizamnamesi ile hazırlanmış ve uygulanmıştır.
- B) İtalyan Ramazzini 17. yüzyıldaki sayısız çalışmaları ile iş sağlığı ve güvenliği ilkelerinin kurucusu sayılmaktadır.
- C) İş sağlığına yönelik sistematik çalışmalar esas olarak Sanayi Devrimi ile İngiltere’de başlamış ve günlük çalışma saati 19. yüzyılda 12 saate indirilmiştir.
- D) İSG; işyeri çalışma ortamı ve koşullarından kaynaklanan tehlikelere, iş kazalarına, mesleki ve diğer tür hastalıklara karşı işçilerin teknik ve yasal önlemlerle korunması olarak tanımlanabilir.

- **2. İş sağlığı ve güvenliği (İSG) kavramı ile kuralların tarihsel gelişimi sürecine ilişkin olarak aşağıdaki önermelerden hangisi yanlıştır?**

(Temmuz 2011 B Sınıfı)

- A) Ülkemizde Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki ilk iş sağlığı ve güvenliği kuralları dizisi Polis Nizamnamesi ile hazırlanmış ve uygulanmıştır.
- B) İtalyan Ramazzini 17. yüzyıldaki sayısız çalışmaları ile iş sağlığı ve güvenliği ilkelerinin kurucusu sayılmaktadır.
- C) İş sağlığına yönelik sistematik çalışmalar esas olarak Sanayi Devrimi ile İngiltere’de başlamış ve günlük çalışma saati 19. yüzyılda 12 saate indirilmiştir.
- D) İSG; işyeri çalışma ortamı ve koşullarından kaynaklanan tehlikelere, iş kazalarına, mesleki ve diğer tür hastalıklara karşı işçilerin teknik ve yasal önlemlerle korunması olarak tanımlanabilir.

3. İş sağığı ve güvenliğıne ilişkin ilk yasal düzenlemeler öncelikle hangi ülkede yapılmaya başlanmıştır?

(Aralık 2011 A Sınıfı)

- A) İngiltere
- B) Japonya
- C) Finlandiya
- D) Amerika Birleşik Devletleri

3. İş sağığı ve güvenliğıne ilişkin ilk yasal düzenlemeler öncelikle hangi ülkede yapılmaya başlanmıştır?

(Aralık 2011 A Sınıfı)

A) İngiltere

B) Japonya

C) Finlandiya

D) Amerika Birleşik Devletleri

4. “De Morbis Artificum Diatriba” adlı kitabında doktorlara hastalarının mesleğini sormalarını öğütlemiş olan, iş sağlığına önemli katkıları nedeniyle iş sağlığının kurucusu ve babası olarak bilinen kişi kimdir?

(Mayıs 2013 B Sınıfı)

- A) Paracelsus**
- B) Georgius Agricola**
- C) Bernardino Ramazzini**
- D) Charles Turner Thackrah**

4. “De Morbis Artificum Diatriba” adlı kitabında doktorlara hastalarının mesleğini sormalarını öğütlemiş olan, iş sağlığına önemli katkıları nedeniyle iş sağlığının kurucusu ve babası olarak bilinen kişi kimdir?

(Mayıs 2013 B Sınıfı)

A) Paracelsus

B) Georgius Agricola

C) Bernardino Ramazzini

D) Charles Turner Thackrah

5. Aşağıdaki kavramlardan hangisi, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının amaçlarıyla doğrudan ilişkilendirilemez?

- a) İş kazalarını önlemek**
- b) meslek hastalıklarını azaltmak**
- c) Çalışanlara güvenli çalışma davranışı kazandırmak**
- d) Verimliliği arttırmak**
- e) Karı yükseltmek**

5. Aşağıdaki kavramlardan hangisi, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının amaçlarıyla doğrudan ilişkilendirilemez?

- a) İş kazalarını önlemek
- b) meslek hastalıklarını azaltmak
- c) Çalışanlara güvenli çalışma davranışı kazandırmak
- d) Verimliliği arttırmak
- e) **Karı yükseltmek**

6. İş sağığı ve güvenliğı alanında çıkarılan ilk kanun olan ıraklık Sağıık ve Ahlakı kanunu 1802 yılında hangi ülkede kabul edilerek yürürlüğe girmiştir?

- a) Fransa
- b) Yunanistan
- c) İngiltere
- d) İtalya
- e) Japonya

6. İş sağığı ve güvenliğı alanında çıkarılan ilk kanun olan ıraklık Sağıık ve Ahlakı kanunu 1802 yılında hangi ülkede kabul edilerek yürürlüğe girmiştir?

- a) Fransa
- b) Yunanistan
- c) İngiltere
- d) İtalya
- e) Japonya

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de iş sağlığıyla ilgili ilk yasal mevzuattır?

- a) Mecelle**
- b) Polis Nizamnamesi**
- c) Dilaverpaşa Nizamnamesi**
- d) Maadin Nizamnamesi**
- e) Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun**

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de iş sağlığıyla ilgili ilk yasal mevzuattır?

- a) Mecelle
- b) Polis Nizamnamesi
- c) **Dilaverpaşa Nizamnamesi**
- d) Maadin Nizamnamesi
- e) Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun

8. Osmanlı devletinde İş Sağlığı ve Güvenliği alanında çıkarılan ilk yasal belge olan Dilaver Paşa Nizamnamesi hangi çalışan kesim hedef alınarak çıkarılmıştır?

- a) Karayolu ve demiryolu işçileri
- b) Liman işçileri
- c) İnşaat işçileri
- d) Kömür madeni işçileri
- e) Metal işçileri

8. Osmanlı devletinde İş Sağlığı ve Güvenliği alanında çıkarılan ilk yasal belge olan Dilaver Paşa Nizamnamesi hangi çalışan kesim hedef alınarak çıkarılmıştır?

- a) Karayolu ve demiryolu işçileri
- b) Liman işçileri
- c) İnşaat işçileri
- d) Kömür madeni işçileri**
- e) Metal işçileri

9. ILO kaç yılında kuruldu?

a)1811

b)1890

c)1909

d)1919

e)1921

9. ILO kaç yılında kuruldu?

a)1811

b)1890

c)1909

d)1919

e)1921

10. Türkiye ILO ya kaç yılında girdi ve fiili işbirliğine kaç yılında başladı?

- a) 1932-1946**
- b) 1936-1946**
- c) 1939-1948**
- d) 1945-1950**
- d) 1950-1956**

10. Türkiye ILO ya kaç yılında girdi ve fiili işbirliğine kaç yılında başladı?

- a) 1932-1946
- b) 1936-1946
- c) 1939-1948
- d) 1945-1950
- d) 1950-1956

11. Aşağıdakilerden hangisi 1842 yılında “Çalışanların Çevre Sağlığı Koşulları” adlı bir rapor hazırlayarak çevre sağlığının kurucusu kabul edilmiştir?

- a) Hipokrates**
- b) Dioscorides**
- c) Paracelsus**
- d) Bernardino Ramazzini**
- e) Edwin Chadwick**

11. Aşağıdakilerden hangisi 1842 yılında “Çalışanların Çevre Sağlığı Koşulları” adlı bir rapor hazırlayarak çevre sağlığının kurucusu kabul edilmiştir?

- a) Hipokrates
- b) Dioscorides
- c) Paracelsus
- d) Bernardino Ramazzini
- e) **Edwin Chadwick**

12. Aşağıdakilerden hangisinin skrotum kanseri konusundaki gözlemi üzerine 1788 yılında İngiltere’de “Baca Temizleyenlerin ve Çıraklarının” çalışma koşullarını düzenleyen bir yasa çıkarılmıştır.

- a) Hipokrates
- b) Dioscorides
- c) Percival Pott
- d) Bernardino Ramazzini
- e) Edwin Chadwick

12. Aşağıdakilerden hangisinin skrotum kanseri konusundaki gözlemi üzerine 1788 yılında İngiltere’de “Baca Temizleyenlerin ve Çıraklarının” çalışma koşullarını düzenleyen bir yasa çıkarılmıştır.

- a) Hipokrates
- b) Dioscorides
- c) **Percival Pott**
- d) Bernardino Ramazzini
- e) Edwin Chadwick

13. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk döneminde İSG alanını düzenleyen kanunlardan değildir?

- a)114 sayılı Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amale Menafi-i Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun**
- b)151 sayılı Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun**
- c)Borçlar Kanunu**
- d)1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu**
- e)1475 sayılı İş Kanunu**

13. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk döneminde İSG alanını düzenleyen kanunlardan değildir?

- a)114 sayılı Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amale Menafi-i Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun
- b)151 sayılı Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun
- c)Borçlar Kanunu
- d)1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu
- e)1475 sayılı İş Kanunu

13. “Çalışma Şartlarını ve Çevreyi İyileştirme Programı (PIACT) çevresinde; Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Özel Fon İdaresi (UNDP) ve ILO temsilcileri arasında 1968 tarihinde imzalanan “İşçi Sağlığı ve Güvenliği Özel Fon Projesi Ön Uygulama Anlaşması” onaylanarak, 26 Mart 1969 tarih ve 6/11568 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile “.....” kurulmuştur.” İfadesindeki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

(Ekim 2012 C Sınıfı)

- A) İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü (İSGÜM)
- B) İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü(İSGGM)
- C) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)
- D) Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü(TODAİE)

13. “Çalışma Şartlarını ve Çevreyi İyileştirme Programı (PIACT) çevresinde; Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Özel Fon İdaresi (UNDP) ve ILO temsilcileri arasında 1968 tarihinde imzalanan “İşçi Sağlığı ve Güvenliği Özel Fon Projesi Ön Uygulama Anlaşması” onaylanarak, 26 Mart 1969 tarih ve 6/11568 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile “.....” kurulmuştur.” İfadesindeki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

(Ekim 2012 C Sınıfı)

- A) İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü (İSGÜM)
- B) İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü(İSGGM)
- C) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)
- D) Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü(TODAİE)

1. Türkiye’de 50’den fazla işçinin çalıştığı işyerlerinde hekim bulundurma zorunluluğu ilk olarak hangi yasal düzenlemede yer almıştır?

(Aralık 2011 A Sınıfı)

- A) Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun
- B) Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
- C) Belediyeler Kanunu
- D) İş Kanunu

1. Türkiye’de 50’den fazla işçinin çalıştığı işyerlerinde hekim bulundurma zorunluluğu ilk olarak hangi yasal düzenlemede yer almıştır?

(Aralık 2011 A Sınıfı)

A) Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun

B) Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

C) Belediyeler Kanunu

D) İş Kanunu

(23 mayıs 2015 B Sınıfı)

Soru No: 9

Osmanlı İmparatorluğu döneminde iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ilk düzenlemeler aşağıdakilerin hangisiyle yapılmıştır?

- A) 151 sayılı Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Mûteallik Kanun
- B) 1860 tarihli Maden Kanunu
- C) 1865 tarihli Dilaver Paşa Nizamnamesi
- D) Mecelle
- E) 1869 tarihli Maadin Nizamnamesi

(23 mayıs 2015 B Sınıfı)

Soru No: 9

Osmanlı İmparatorluğu döneminde iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ilk düzenlemeler aşağıdakilerin hangisiyle yapılmıştır?

- A) 151 sayılı Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Mûteallik Kanun
- B) 1860 tarihli Maden Kanunu
- C) 1865 tarihli Dilaver Paşa Nizamnamesi
- D) Mecelle
- E) 1869 tarihli Maadin Nizamnamesi

Doğru cevap: C